

**MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI RAHBARLARINING
MENEJERLIK FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH****Sadikova Yulduz Yakubovna**

Toshkent shahridagi Puchon universiteti talabasi

Ta'lim menejmenti fakulteti 1-kurs magistri

Ilmiy rahbar PhD, dotsent

A'zamova Maloxat Nadjimovna

Annotatsiya. Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim muassasalarida rahbarlarning boshqaruv funktsiyalarini kompleks yondashuv orqali oshirishdagi muammolar ko'rib chiqiladi. Tadqiqotda ta'limni boshqarishning zamonaviy g'oyalari, pedagogik boshqaruvning asosiy tamoyillari va maktabgacha ta'lim tizimidagi boshqaruv operatsiyalarining o'ziga xos jihatlari o'rganiladi. Rahbarlarning professional malakasini oshirish, strategik rejalashtirish, inson resurslarini samarali boshqarish, yangi metodologiyalarni joriy etish va sifat menejmenti tizimlarini qo'llashga alohida e'tibor qaratilgan. Rahbarlarning boshqaruv harakatlarini rivojlantirishda doimiy professional o'sish, refleksiv tahlil va motivatsion elementlarning ahamiyati ham tasdiqlangan. Maqolaning natijalari maktabgacha ta'lim muassasalarini boshqarish tizimini takomillashtiradi, rahbarlarning samaradorligini oshiradi va ta'lim sifatining izchilligini kafolatlaydi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, pedagogik menejment, ta'lim rahbari, boshqaruv faoliyati, menejerlik kompetensiyasi, strategik rejalashtirish, ta'lim sifati, innovatsion boshqaruv.

**СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
РУКОВОДИТЕЛЕЙ ОРГАНИЗАЦИЙ ДОШКОЛЬНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ**

Аннотация. В данной статье рассматриваются проблемы повышения управленческих функций руководителей дошкольных образовательных учреждений на основе комплексного подхода. В исследовании анализируются современные концепции управления образованием, основные принципы педагогического менеджмента, а также специфические особенности управленческой деятельности в системе дошкольного образования. Особое внимание уделяется вопросам повышения профессиональной компетентности руководителей, стратегического планирования, эффективного управления человеческими ресурсами, внедрения инновационных методологий и применения систем менеджмента качества. Также обосновывается значимость непрерывного профессионального развития, рефлексивного анализа и мотивационных факторов в формировании управленческой деятельности

руководителей. Результаты исследования способствуют совершенствованию системы управления дошкольными образовательными организациями, повышению эффективности деятельности руководителей и обеспечению устойчивого качества образования.

Ключевые слова: дошкольное образование, педагогический менеджмент, руководитель образования, управленческая деятельность, управленческая компетентность, стратегическое планирование, качество образования, инновационное управление.

IMPROVING THE MANAGERIAL ACTIVITY OF HEADS OF PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS

Abstract. This article examines the issues of enhancing the managerial functions of heads of preschool educational institutions through a comprehensive approach. The study explores modern concepts of educational management, fundamental principles of pedagogical management, and the specific characteristics of managerial activities within the preschool education system. Particular attention is paid to improving leaders' professional competence, strategic planning, effective human resource management, the implementation of innovative methodologies, and the application of quality management systems. The importance of continuous professional development, reflective analysis, and motivational factors in developing managerial performance is also substantiated. The findings of the study contribute to improving the management system of preschool educational organizations, increasing leadership effectiveness, and ensuring the consistency and sustainability of educational quality.

Keywords: preschool education, pedagogical management, educational leader, managerial activity, managerial competence, strategic planning, quality of education, innovative management.

KIRISH (ВВЕДЕНИЕ / INTRODUCTION)

Maktabgacha ta'lim tizimi jamiyat rivojlanishining muhim tarkibiy qismi sifatida qaraladi va bolalarning individual shakllanishiga, ularning intellektual, ijtimoiy va hissiy o'sishiga sezilarli hissa qo'shadi¹. Ushbu tizimning samaradorligi ko'p jihatdan ta'lim muassasalarida qo'llaniladigan boshqaruv amaliyotlarining sifatiga, shuningdek, rahbarlarning boshqaruv qobiliyati va professional tajribasiga bog'liq. Zamonaviy ta'lim islohotlari maktabgacha ta'lim tashkilotlari rahbarlaridan nafaqat pedagogik bilim va tajribaga, balki ilg'or boshqaruv qobiliyatlariga, strategik fikrlashga, samarali jamoaviy rahbarlikka va ixtirochi qarorlar qabul qilish qobiliyatiga ham ega bo'lishni talab qiladi. Hozirda boshlang'ich ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan fundamental o'zgarishlar rahbarlar uchun yangi maqsadlarni belgilamoqda. Boshqaruv faoliyatining

¹ Abdullayev A. Pedagogik menejment asoslari. Toshkent: Innovatsiya, 2020, 45–52-betlar.

asosiy yo'nalishi ta'lim sifatini oshirish, bolalar uchun mehr-oqibat va rivojlanish muhitini yaratish, o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishiga ko'maklashish va ota-onalar bilan muvaffaqiyatli hamkorlikni o'rnatishni o'z ichiga oladi. Shu nuqtai nazardan, maktabgacha ta'lim muassasalarida rahbarlarning ma'muriy funktsiyalarini kuchaytirish dolzarb ilmiy va pedagogik masalaga aylandi. Pedagogik boshqaruv nazariyasi ta'lim muassasasi rahbarining faoliyati murakkab va keng qamrovli jarayonni tashkil etadi, bunda rejalashtirish, tashkil etish, muvofiqlashtirish, nazorat qilish va tahlil qilish funktsiyalari ajralmas tarzda amalga oshiriladi, deb ta'kidlaydi. Maktabgacha ta'lim muassasalarida ushbu majburiyatlarning muvaffaqiyatli bajarilishi rahbarning shaxsiy fazilatlarini, boshqaruv madaniyati, kommunikativ mahorati va yetakchilik qobiliyatlariga bog'liq. Natijada, rahbarlarning boshqaruv harakatlarini kuchaytirish ularning shaxsiy va professional o'sishiga alohida e'tibor qaratishni talab qiladi. Zamonaviy ta'lim muassasalari boshqaruv operatsiyalarini demokratik, mehr-shafqatli va hamkorlik usullariga asoslangan holda tashkil etmoqda, eski buyruq taktikasidan voz kechmoqda. Bu rahbarlarni jamoa bilan hamkorlik qilishga, o'qituvchilarga ilhom berishga, o'z maqsadlarini qo'llab-quvvatlashga va ijodiy konsepsiyalarni amalga oshirishga rahbarlik qilishga majbur qiladi. Maktabgacha ta'lim muassasasi direktori pedagogik jarayonning faol ishtirokchisi sifatida ta'lim sifatini kafolatlashda muhim boshqaruv sub'ekti hisoblanadi. Bundan tashqari, globallashtirish va raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta'limni boshqarishda yangi imkoniyatlar va qiyinchiliklarni keltirib chiqarmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini integratsiyalash, elektron boshqaruv tizimlarini joriy etish va ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish zamonaviy yetakchilik amaliyotining muhim tarkibiy qismlari hisoblanadi. Natijada, raqamli savodxonlik va innovatsion fikrlashni rivojlantirish maktabgacha ta'lim muassasalarida rahbarlarning ma'muriy kompetentsiyasini oshirishda juda muhimdir. Ushbu ilmiy maqola maktabgacha ta'lim muassasalarida rahbarlarning boshqaruv amaliyotini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlarini o'rganadi va samarali boshqaruvni ta'minlaydigan xususiyatlarni asoslaydi. Tadqiqot xulosalari rahbarlarning professional harakatlarini takomillashtirish bo'yicha metodologik tavsiyalarni ishlab chiqish uchun asos yaratadi².

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METOD (ЛИТЕРАТУРА И МЕТОД /LITERATURE REVIEW)

Maktabgacha ta'lim muassasalari rahbarlari o'rtasida boshqaruv amaliyotini takomillashtirish zamonaviy pedagogika va ta'lim menejmenti tadqiqotlarida muhim yo'nalish sifatida e'tirof etilgan. Maktab tizimida amalga oshirilgan islohotlar ta'lim sifati va samaradorligini oshirish uchun rahbarning professional kompetensiyalari va

² Axmedova M. Ta'lim muassasalarida boshqaruv madaniyati. Toshkent: Fan va texnologiya, 2021, 60–68-betlar.

boshqaruv qobiliyatlarini har tomonlama tahlil qilishni taqozo etadi³. Binobarin, ushbu masalaga oid ilmiy tadqiqotlarni o'rganish, mavjud metodologiyalar va nazariy asoslarni tan olish bilan birga, katta ilmiy va amaliy ahamiyatga ega. Ta'lim va ma'muriy adabiyotlarda ta'lim muassasasi rahbarining funktsiyalari murakkab jarayon sifatida qaraladi. Tadqiqotchilar rahbarning boshqaruv faoliyatini rejalashtirish, tashkil etish, muvofiqlashtirish, nazorat qilish va motivatsiya kabi boshqaruv vazifalari bilan uzviy bog'liq holda o'rganadilar. Maktabgacha ta'lim tizimi rahbarining boshqaruv funktsiyalari o'ziga xosligi bilan ajralib turadi, chunki bu vaqtda ta'lim jarayoni bolalarning rivojlanish va psixologik xususiyatlariga mos ravishda tuzilishi kerak. Ilmiy adabiyotlarda ta'lim menejmenti keng qamrovli kategoriya sifatida ta'riflanadi, bunda rahbarning professional bilimlari, tashkiliy qobiliyatlari, kommunikativ kompetensiyasi va rahbarlik xususiyatlari asosiy mezon sifatida belgilanadi. Ba'zi tadqiqotlar maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarining boshqaruv roli pedagogik xodimlarni nazorat qilish, o'quv jarayonini boshqarish va innovatsion metodologiyalarni joriy etish bilan chambarchas bog'liqligini ta'kidlaydi. Xorijiy ilmiy adabiyotlarda ta'lim muassasalari rahbarlarining ma'muriy faoliyati asosan strategik boshqaruv, inson resurslarini rivojlantirish va sifatni boshqarish nuqtai nazaridan o'rganiladi. Tadqiqotchilar ta'lim sifatini oshirishga rahbarlarning boshqaruv kompetensiyalarining doimiy ravishda o'sishi va kasbiy tayyorgarlik va uzluksiz ta'lim tizimlarini takomillashtirish orqali erishish mumkinligini ta'kidlaydilar. Maktabgacha ta'lim muassasalarida samarali ma'muriy amaliyotlar ichki muhitni yaxshilaydi va pedagogik jamoaning ijodiy ishtirokini oshiradi. Milliy ilmiy manbalar maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarlarining boshqaruv amaliyotini davlat ta'lim siyosati, me'yoriy-huquqiy bazalar va sektorni rivojlantirishga oid strategik maqsadlar bilan birgalikda o'rganadi. Tadqiqotda rahbarning boshqaruv faoliyatini takomillashtirishga ta'lim xodimlari bilan hamkorlik qilish, zamonaviy boshqaruv texnologiyalarini joriy etish va samarali boshqaruv qarorlarini qabul qilish orqali erishish mumkinligi ta'kidlangan. Shu bilan birga, rahbarning professional va shaxsiy fazilatlari o'qitish jarayonining samaradorligiga bevosita ta'sir qilishi empirik tarzda ko'rsatilgan. Adabiyotlar sharhi shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'lim muassasalari rahbarlari o'rtasida boshqaruv amaliyotini takomillashtirish turli nuqtai nazardan o'rganilgan bo'lsa-da, ushbu faoliyatni tizimli ravishda rivojlantirish mexanizmlarini, amaliy modellarni va metodologik tavsiyalarni ishlab chiqish yetarli darajada e'tiborga olinmagan. Rahbarlarning boshqaruv qobiliyatlarini baholash va oshirishga qaratilgan integrativ strategiyalarga ehtiyoj mavjud. Ushbu tadqiqotda boshqaruv harakatlarini takomillashtirishni o'rganish uchun murakkab ilmiy metodologiyalar qo'llanilgan. Tadqiqot tizimli asosga asoslangan bo'lib, maktabgacha ta'lim tashkilotini yaxlit

³ Ashurova D. Maktabgacha ta'lim tizimida rahbar kompetensiyasi. Toshkent: Universitet, 2022, 33–41-betlar.

boshqaruv tizimi sifatida tahlil qilish imkonini berdi. Bundan tashqari, rahbarlarning amaliy boshqaruv harakatlarini va ularning kasbiy majburiyatlarini bajarishini chuqur o'rganish uchun faoliyatga yo'naltirilgan usul qo'llanildi⁴.

Tadqiqot jarayonida ilmiy adabiyotlarni o'rganish va umumlashtirish asosiy usul sifatida qo'llanildi. Ushbu strategiya milliy va xalqaro ilmiy adabiyotlarni, pedagogik va boshqaruv tadqiqotlarini o'rganishni o'z ichiga oldi, bu esa rahbarlarning boshqaruv faoliyatiga oid asosiy nazariy asoslarni aniqlashga olib keldi. Qiyosiy texnika turli tadqiqotchilarning nuqtai nazarlarini tahlil qilish, umumiylik va farqlarni aniqlash uchun qo'llanildi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari rahbarlarining amaliy boshqaruv harakatlari kuzatuv va analitik baholash yondashuvlari yordamida o'rganildi. Ushbu metodologiyalar rahbarlarning qaror qabul qilish jarayonlarini, pedagogik jamoa bilan hamkorlik qilish strategiyalarini va tashkilot faoliyatini yaxshilashga qaratilgan tashabbuslarni aniqlashga yordam berdi. Mantiqiy tahlil va xulosa chiqarish jarayoni tadqiqot natijalarini tashkil qilish va ilmiy xulosalarni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega edi. Adabiyotlarni tahlil qilish va tanlangan tadqiqot metodologiyalari maktabgacha ta'lim muassasalarida rahbarlarning boshqaruv amaliyotini ham nazariy, ham amaliy nuqtai nazardan takomillashtirishni chuqur o'rganishga yordam berdi. Ushbu analitik texnikalar rahbarlarning boshqaruv harakatlarini yaxshilash uchun ilmiy natijalar va amaliy tavsiyalarni shakllantirish uchun mustahkam platforma yaratdi. Xususan, maktabgacha ta'lim sifati va samaradorligini oshirish bo'yicha amalga oshirilgan ishlar natijasida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-sonli "Yangi O'zbekistonning 2022-2026-yillarga mo'ljallangan rivojlanish strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni, 2022-yil 4-fevraldagi "Birinci qadam" takomillashtirilgan davlat o'quv dasturi, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-maydagi "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi to'g'risida"gi PQ-4312-sonli qarori, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 22-dekabrda "Maktabgacha ta'lim va tarbiya davlat standartini tasdiqlash to'g'risida"gi 802-sonli qarori va 2024-yil 30-sentabrda "Maktabgacha ta'lim sifati va samaradorligini yanada oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori kabi bir qator maqsad va vazifalar belgilandi. Kognitiv, psixomotor va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan o'quv va metodik materiallarni ishlab chiqish kabi bir qator maqsad va vazifalar belgilandi. maktabgacha ta'lim tashkilotlarining kichik va o'rta guruhlaridagi bolalarda bilim, kommunikativ va ijodiy kompetensiyalarni shakllantirish, katta va maktabga tayyorgarlik guruhlaridagi bolalarda bilim, kommunikativ va ijodiy kompetensiyalarni shakllantirish. Xalqaro ilg'or tajribalar orqali maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining boshqaruv kompetensiyalarini oshirish uchun "Boshqaruv sertifikatlash" kurslarini tizimli

⁴ Begimqulov U. Zamonaviy ta'lim menejmenti. Toshkent: O'qituvchi, 2020, 72–80-betlar.

ravishda tashkil etish va o'qishni muvaffaqiyatli tugatgan direktorlarga sertifikatlar berish taklif qilindi. Ushbu qarorlar maktabgacha ta'lim va parvarishning davlat standartlari hamda "Fanga yo'l" variant dasturlari orqali maktabgacha ta'lim tizimida ta'lim sifati va samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu qarorlar maktabgacha ta'lim tizimini ilg'or axborot texnologiyalari va resurslari bilan jihozlashda muhim rol o'ynaydi. Ushbu qarorlar, farmonlar va dasturlar maxsus ehtiyojli bolalarni o'qitishning ustuvor maqsad va vazifalarini belgilaydi⁵.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi "Raqamli O'zbekiston – 2030 strategiyasini tasdiqlash va uni amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF 6079-sonli Farmonida raqamlashtirish dasturlarini amalga oshirish, raqamli texnologiyalarni rivojlantirish, raqamli iqtisodiyot doirasidagi yangi tashabbuslarni baholash va raqamli ta'limni takomillashtirish majburiyati belgilangan. Maktabgacha ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonini rivojlantirish va boshqarish bo'yicha tadqiqotlar A.V. Shin, F.R. Qodirova, D. Babayeva, M.N. Xushnazarova, Sh.A. Sodiqova, Sh. Shodmonova, Z.F. Azizova, G.A. Berdialiyeva, N.Sh. Abdullayeva, M.A. Abdullayeva, Sh.N. Qosimova, M.T. Hamdamova, G.N. Nigmatova, Sh.B. Rahimova va boshqalar tomonidan olib borildi. U.I. Inoyatov, S.T. Turg'unov, M.A. Yuldashev, Ya.U. tomonidan olib borilgan ilmiy tadqiqotlar... Ismadiyarov va boshqalar ta'lim muassasalarini boshqarishda kadrlar tayyorlash, innovatsion boshqaruv amaliyotlarini rivojlantirish va ta'limni boshqarish sifatini oshirishga alohida e'tibor qaratadilar. Ta'lim tizimida boshqaruv kadrlarining malakasini oshirishning ilmiy va pedagogik asoslari, shuningdek, kompetentsiya va uni oshirish bo'yicha ilmiy tadqiqotlar A.A. Alimov, O.A. Kuysinov va MDH olimlari E.N. Belova, I.B. Bicheva, A.A. Derkach, L.G. Kiseleva, A.N. Kuzmitskaya, Yu.V. Podzyubanova, E.F. Zeer, A.K. Markova, M.M. Potashnik va boshqalar tomonidan olib borildi va xorijiy tadqiqotchilar R.E. Boyatzis, S.I. Zmееv va R. Deyvning asarlarida o'rganildi. "Tug'ilgan paytdan boshlab, aynan maktabgacha yoshda kognitiv faollik kuchayadi, axloqiy, estetik va jismoniy xususiyatlar rivojlanadi." Binobarin, kelgusi yillarda maktabgacha ta'limni rivojlantirishdagi strategik maqsadimiz ijtimoiy mavqeidan qat'i nazar, barcha bolalar bog'chasi yoshidagi bolalarni ushbu ta'lim sohasiga har tomonlama jalb qilish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratishdir. Ilmiy va texnologik taraqqiyot, yoshlarni hayotga tayyorlash bilan birga, yuzaga keladigan muammolar zamonaviy axborot texnologiyalarini ta'lim tizimiga integratsiyalashni taqozo etadi. Bu maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlari va boshqaruv xodimlarining raqamli savodxonligini oshiradi. Raqamli savodxonlik tushunchalari tobora ommalashib borayotganligi sababli, direktorlar va ularning o'rinbosarlarining (metodistlarning) raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishga bir vaqtning o'zida

⁵ G'ofurov B. Ta'lim sifatini boshqarish. Toshkent: Yangi asr avlodi, 2021, 55–63-betlar.

e'tibor qaratilmoqda. Maktabgacha ta'lim muassasalaridagi ta'lim jarayonining asosiy yo'nalishi maktabgacha yoshdagi bolalarda fundamental ko'nikmalarni rivojlantirish va ularni rasmiy ta'limga tayyorlashda malakali bolaning ahamiyati hisoblanadi. Natijada, hozirgi vaqtda maktabgacha ta'lim tizimini takomillashtirish uchun maktabgacha ta'lim muassasalaridagi o'quv jarayonlariga katta e'tibor qaratilmoqda. Global miqyosda maktabgacha ta'lim muassasalari ma'murlariga yuklatilgan mas'uliyat sezilarli darajada oshdi. Binobarin, menejerlar va xodimlarning kognitiv qobiliyatlarini oshirish bugungi kunda juda muhim masala ekanligini ta'kidlash to'g'ri bo'ladi. Har bir boshqaruvchi direktorning xodimlari o'rtasida o'zaro bo'ysunishning mavjudligi, oqilona boshqaruv tamoyillariga rioya qilish bilan birgalikda, ular rahbarligidagi maktabgacha ta'lim muassasasidagi bolalar uchun yuqori sifatli va samarali ta'limni kafolatlaydi. Zamonaviy axborot va pedagogik texnologiyalarni ta'limda samarali qo'llashning motivatsion, kognitiv, operatsion, refleksiv va o'zini o'zi baholash kabi ko'rsatkichlardan foydalangan holda, yangi o'qituvchilarning pedagogik kompetentsiyasini oshirishga qaratilgan ilmiy tadqiqotlar muhim ahamiyatga ega⁶.

MUHOKAMA (ОБСУЖДЕНИЕ / DISCUSSION)

Maktabgacha ta'lim muassasalari rahbarlari o'rtasida boshqaruv amaliyotini takomillashtirish ta'lim tizimini modernizatsiya qilish nuqtai nazaridan ko'proq ahamiyatga ega. Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, boshqaruv harakatlarining samaradorligi bevosita menejerning imkoniyatlari, strategik zehni, hamkorlik qobiliyati va pedagogik jarayonni boshqarishdagi yetukligiga bog'liq. Tadqiqot ma'lumotlarini tahlil qilish jarayonida aniqlangan stsenariylar belgilangan nazariy asoslarga muvofiq baholandi va real qo'llanmalarda duch keladigan qiyinchiliklar bilan taqqoslandi⁷. Munozara shuni ko'rsatdiki, maktabgacha ta'lim tashkilotlari rahbarlarining boshqaruv funktsiyalari ko'pincha faqat ma'muriy va boshqaruv majburiyatlaridan iborat. Ushbu stsenariy zamonaviy ta'lim boshqaruvi mezonlariga yetarlicha javob bermaydi. Ilmiy adabiyotlarga ko'ra, samarali boshqaruv faoliyati menejerdan nafaqat buyurtma beruvchi, balki rag'batlantiruvchi, yetakchi va muvofiqlashtiruvchi sifatida ham ishlashini talab qiladi. Tadqiqot davomida olingan ma'lumotlar ushbu usulning ahamiyatini yanada tasdiqlaydi. Bundan tashqari, munozarada rahbarlarning strategik rejalashtirishdagi bilim va ko'nikmalari yetarlicha rivojlanmaganligi ta'kidlandi. Ko'plab bosh direktorlar bevosita vazifalarni bajarishga ustuvor ahamiyat berishadi va tashkilot uchun uzoq muddatli rivojlanish salohiyatini aniqlash uchun kurashadilar. Bu holat maktabgacha ta'lim muassasasining barqaror rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ilmiy adabiyotlarda strategik boshqaruv

⁶ Karimova S. Pedagogik jarayonni boshqarish nazariyasi. Toshkent: Fan, 2020, 48–56-betlar.

⁷ Mirzayev J. Ta'limda innovatsion boshqaruv. Toshkent: Akademya, 2022, 90–97-betlar.

ta'lim muassasalari faoliyatida muhim element sifatida tan olingan va tadqiqot natijalari bu fikrni yana bir bor tasdiqlaydi. Suhbat davomida ta'kidlangan yana bir element rahbarlarning inson resurslarini boshqarishga yondashuvlari bilan bog'liq. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, aksariyat rahbarlar ta'lim xodimlari bilan hamkorlik qilishda an'anaviy strategiyalardan foydalanadilar. Jamoani ilhomlantirish, xodimlarning professional rivojlanishini rag'batlantirish va ijobiy psixologik muhitni shakllantirishga yetarlicha e'tibor berilmaydi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, malakali jamoaviy ish rahbarning boshqaruv qobiliyatlarining asosiy ko'rsatkichidir. Suhbat davomida rahbarlarning ijodiy tashabbuslarga munosabati ham o'rganildi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ayrim rahbarlar innovatsion strategiyalarni amalga oshirishda ehtiyotkorlik bilan harakat qilishadi. Bu ko'pincha innovatsiyalarni amalga oshirish jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan potentsial muammolarga nisbatan xavotir bilan bog'liq. Shunga qaramay, ilmiy adabiyotlarda ko'rsatilganidek, innovatsion faoliyatning to'xtatilishi ta'lim muassasasining raqobatbardoshligini pasaytiradi. Tadqiqot natijalari rahbarlarning innovatsion boshqaruv ko'nikmalarini rivojlantirish zarurligini ta'kidlaydi. Rahbarlarning o'zini o'zi rivojlantirishga yondashuvi munozara davomida mustaqil ravishda tahlil qilindi. Tadqiqotda ishtirok etgan ayrim rahbarlar professional o'sishga intilishlarini bildirishgan bo'lsa-da, bu jarayonda tizimli amalga oshirish yo'qligi ta'kidlandi. Ilmiy adabiyotlarda doimiy professional o'sish rahbarlik faoliyatining asosiy tarkibiy qismi sifatida e'tirof etiladi. Natijada, olingan natijalar rahbarlarning shaxsiy rivojlanishini yaxshilash zarurligini ta'kidlaydi. Muhokama natijalari shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'lim tashkilotlari rahbarlarining ma'muriy funktsiyalarini kuchaytirish keng qamrovli strategiyani talab qiladi. Rahbarlarning boshqaruv qobiliyatlarini rivojlantirish, strategik fikrlashni rivojlantirish, jamoaviy ish ko'nikmalarini oshirish va ularning yangi ishlarga tayyorgarligini oshirish juda muhimdir. Tadqiqot natijalari ilmiy adabiyotlarda taqdim etilgan nazariy nuqtai nazarlarni asoslaydi va ularni amalda tasdiqlaydi.

NATIJALAR (PE3YJIBTATY / RESULTS)

Tadqiqot natijalari maktabgacha ta'lim muassasalari rahbarlari o'rtasida boshqaruv faoliyatini takomillashtirish bo'yicha muhim ilmiy va amaliy xulosalar chiqarishga imkon berdi. Tadqiqot davomida to'plangan ma'lumotlar tahlili shuni ko'rsatdiki, rahbarlarning boshqaruv harakatlari zamonaviy ta'lim talablariga mos ravishda qayta ko'rib chiqilishi kerak. Natijalar rahbarlikning samaradorligi asosan boshqaruv kompetensiyalarining rivojlanish darajasiga bog'liqligini tasdiqlaydi⁸. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'lim tashkilotlarining aksariyat rahbarlari pedagogik jarayonni tashkil qilishda yetarli tajribaga ega bo'lsa-da, ular zamonaviy boshqaruv strategiyalaridan foydalanishda qiyinchiliklarga duch kelishadi.

⁸ Xolmatova R. Ta'limda raqamli boshqaruv. Toshkent: Innovatsion rivojlanish, 2022, 69–76-betlar.

Bu holat rahbarlarning boshqaruv amaliyotini takomillashtirish uchun ixtisoslashtirilgan metodologik ko'rsatmalarni ishlab chiqishni talab qiladi. Natijalar boshqaruv jarayonida tizimli yondashuvning yo'qligi tashkilotning operatsion samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishini ko'rsatdi. Tadqiqot natijalari rahbarlarning strategik rejalashtirishdagi bilim va ko'nikmalarini oshirish zarurligini ta'kidlaydi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, strategik fikrlash qobiliyatiga ega shaxslar boshqaradigan maktabgacha ta'lim muassasalarida pedagogik jarayonning sifati va jamoaviy ish faoliyati yuqori. Bu menejerlarning rahbarlik harakatlarini takomillashtirish uchun strategik boshqaruv masalalariga e'tibor qaratish zarurligini ta'kidlaydi. Tadqiqot natijalari inson resurslarini boshqarish bo'yicha muhim xulosalar beradi. Dalillar shuni ko'rsatadiki, rahbarlar tomonidan motivatsiya va qo'llab-quvvatlash usullarining yetarlicha qo'llanilmasligi xodimlarning professional faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, rahbarlar tomonidan motivatsion boshqaruv usullarini joriy etish ta'lim jamoasida yoqimli muhitni yaratadi va ta'lim sifatini oshiradi. Innovatsion sa'y-harakatlarga oid natijalar juda muhim. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, innovatsion metodologiyalardan foydalanadigan rahbarlar boshchiligidagi maktabgacha ta'lim muassasalarida o'qitish jarayoni samaraliroq tashkil etilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ijodiy boshqaruv amaliyotlari rahbarning tashabbusi, shaffofligi va zamonaviy bilimlarga asoslangan qarorlar qabul qilish bilan bevosita bog'liq. Tadqiqot natijalari, shuningdek, rahbarlarning kasbiy o'sishga bo'lgan munosabatini ham ko'rsatdi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, o'zini takomillashtirish bilan doimiy ravishda shug'ullanadigan va bilim va qobiliyatlarini oshiradigan rahbarlar boshchiligidagi tashkilotlarda ta'lim jarayonining sifati yuqoriroq. Bu doimiy kasbiy rivojlanish boshqaruv samaradorligini oshirishda muhim element ekanligini tasdiqlaydi. Maktabgacha ta'lim muassasalarida rahbarlarning ma'muriy amaliyotini takomillashtirish ta'lim sifatini oshirishda muhim element hisoblanadi. Tadqiqot natijalaridan olingan natijalar boshqaruv amaliyotini modernizatsiya qilish, boshqaruv jarayonlarini optimallashtirish va pedagogik jamoa bilan muvaffaqiyatli hamkorlikni rivojlantirishga qaratilgan. Ushbu natijalar kelajakda rahbarlarni tayyorlash va maktabgacha ta'lim tizimida malakasini oshirish uchun ilmiy asos bo'lib xizmat qilishi mumkin⁹.

XULOSA(ЗАКЛЮЧЕНИЕ / CONCLUSION)

Maktabgacha ta'lim muassasalari rahbarlari orasida boshqaruv amaliyotini takomillashtirish ta'lim tizimini barqaror rivojlantirish va ta'lim sifatini oshirish uchun juda muhimdir. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, rahbarlarning samarali ma'muriy harakatlari ta'lim muassasasining ichki muhitini yaxshilaydi, o'qituvchilar tarkibining professional ishtirokini oshiradi va o'quvchilarning o'sishi uchun qulay sharoitlar yaratadi.

⁹ Yo'ldoshev E. Maktabgacha ta'limda boshqaruv samaradorligi. Toshkent: Fan va jamiyat, 2024, 22–30-betlar.

Rahbarlarning boshqaruv funktsiyalari asosan ularning professional tajribasi, boshqaruv madaniyati va yetakchilik qobiliyatlariga bog'liq. Zamonaviy sharoitda ta'lim rahbari nafaqat tashkiliy majburiyatlarni bajarishi, balki strategik fikrlash bilan ham shug'ullanishi, innovatsion metodologiyalarni joriy qilishi va jamoani yagona maqsadga yo'naltirishi kerak. Natijada, maktabgacha ta'lim muassasalarida rahbarlarning kasbiy rivojlanishi uzluksiz va metodik jarayon sifatida tuzilishi kerak. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, boshqaruv faoliyatini takomillashtirish ilmiy tamoyillarga asoslangan rejalashtirish, monitoring va tahliliy usullarni joriy etishni talab qiladi. Rahbariyat tomonidan qabul qilinadigan qarorlarning qonuniyligi va aniqligi ta'lim muassasasining samaradorligini oshiradi. Bundan tashqari, ta'lim jamoasi bilan samarali muloqotni rivojlantirish, inson resurslarini boshqarishni optimallashtirish va motivatsion strategiyalarni amalga oshirish boshqaruv faoliyatining muhim elementlari hisoblanadi. Yangi boshqaruv texnologiyalarini joriy etish maktabgacha ta'lim muassasalarida rahbarlari orasida boshqaruv faoliyatini rivojlantirish uchun juda muhimdir. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan, elektron hujjat aylanishidan va raqamli monitoring tizimlaridan foydalanish rahbarning samaradorligini oshiradi. Bu ta'lim jarayonining sifatini nazorat qilish va tartibga solish uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim muassasalarida rahbarlarning ma'muriy funktsiyalarini kuchaytirish ta'lim tizimini rivojlantirish rejasining muhim jihati hisoblanadi. Rahbarlarning kasbiy malakasini oshirish, boshqaruv faoliyatini ilmiy asosda tuzish va innovatsion metodologiyalardan foydalanish maktabgacha ta'lim sifatini yangi standartga ko'tarishi mumkin. Ushbu tadqiqot natijalari, amalga oshirilganda, ta'limni boshqarish samaradorligini oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Abdullayev A. Pedagogik menejment asoslari. Toshkent: Innovatsiya, 2020, 45–52-betlar.
2. Axmedova M. Ta'lim muassasalarida boshqaruv madaniyati. Toshkent: Fan va texnologiya, 2021, 60–68-betlar.
3. Ashurova D. Maktabgacha ta'lim tizimida rahbar kompetensiyasi. Toshkent: Universitet, 2022, 33–41-betlar.
4. Begimqulov U. Zamonaviy ta'lim menejmenti. Toshkent: O'qituvchi, 2020, 72–80-betlar.
5. G'ofurov B. Ta'lim sifatini boshqarish. Toshkent: Yangi asr avlodi, 2021, 55–63-betlar.
6. Karimova S. Pedagogik jarayonni boshqarish nazariyasi. Toshkent: Fan, 2020, 48–56-betlar.
7. Mirzayev J. Ta'limda innovatsion boshqaruv. Toshkent: Akademnashr, 2022, 90–97-betlar.

8. Xolmatova R. Ta'limda raqamli boshqaruv. Toshkent: Innovatsion rivojlanish, 2022, 69–76-betlar.
9. Yo'ldoshev E. Maktabgacha ta'limda boshqaruv samaradorligi. Toshkent: Fan va jamiyat, 2024, 22–30-betlar.

